

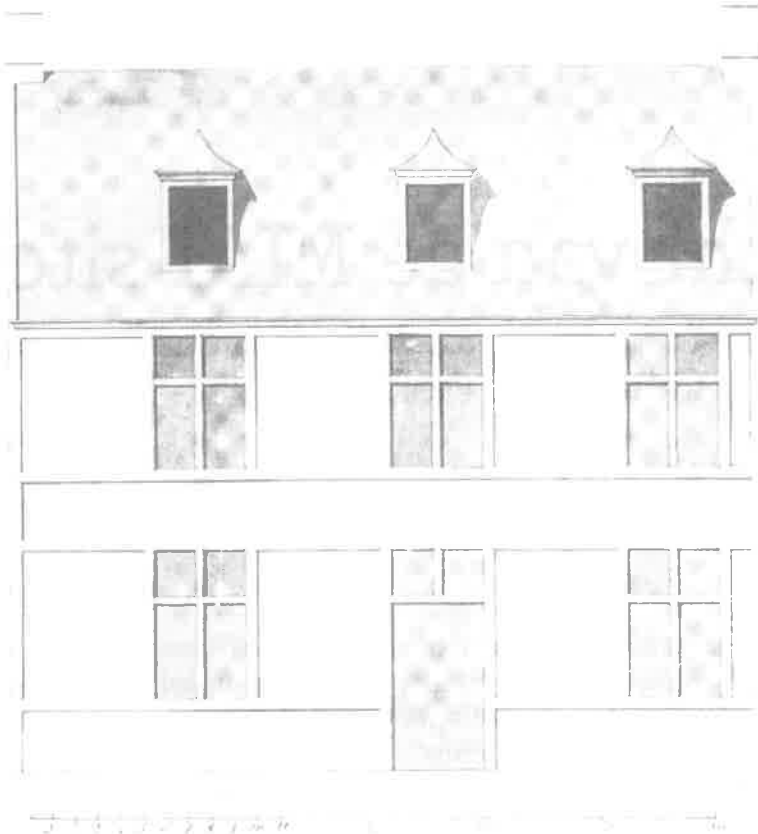
Poging tot reconstructie van het 18de-eeuwse uitzicht van de MIAT site

Luc Devriese, Gerda Verheeke

Aan de hand van de geveltekeningen gevoegd bij 18de-eeuwse bouw-aanvragen bleek het mogelijk een redelijk goed idee te krijgen van de bebouwing aan de Oudevest op de plaats van de huidige als museum ingerichte spinnerij. Hierbij is een reconstructie weergegeven van deze gevelwand met van noordwest naar zuidoost (op de tekening van links naar rechts) eerst het huis van de legatuurwerker-textielverver Joan Roose (1759) op het terrein van het in dit artikel beschreven bedrijf Carnallie, daarna dat van Jan van Houcke (1717) eveneens beschreven in deel I en tot slot, naast een open ruimte, het grote dubbelhuis van de weduwe Moerman (1765), opvolgster van Frans Toussain.

Buiten het terrein van de grote spinnerij weten we niet hoe de bebouwing van de MIATsite er aan de Oudevest in de hier bestudeerde periode uitzag. Vermoedelijk was het niet veel zaaks. De opvolgers van Adriaen Frans de Leu die er het voornaamste bedrijf uitbaatten, woonden trouwens in de tweede helft van de 18de eeuw aan de Vrijdagmarkt of in de Langemunt.

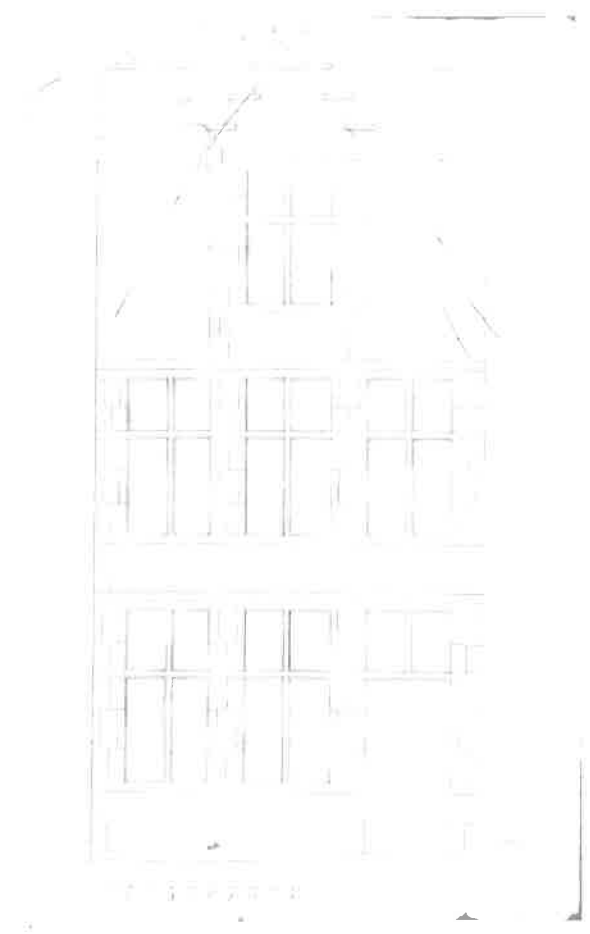

Geveltekening uit 1759 bij de bouwaanvraag van legatuurwerker en textielverver Joan Roose voor zijn gedeeltelijk herop te bouwen huis op oud kad. nr. 213. Typisch voor de midden-18de-eeuwse gevelversiering waren de (ten opzichte van de vroeg-18de-eeuwse mode) vereenvoudigde en strakker wordende witte pleisterbanden die de muuropeningen verbonden.

(SAG, reeks 535 nr. 221 - 7)

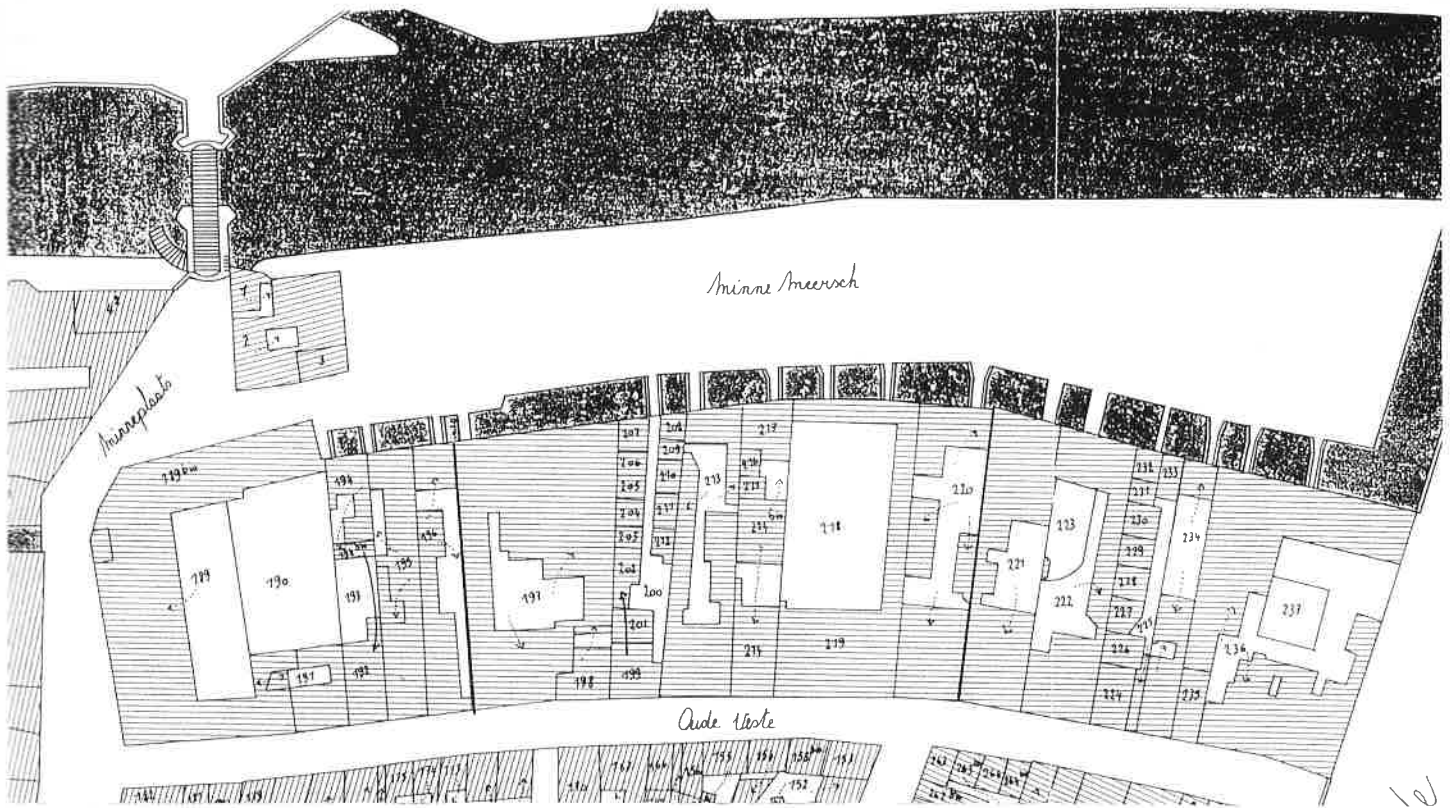
'Modelle' bij de bouwaanvraag in 1717 ingediend door Jan van Houcke voor zijn huis op perceel oud kad. nr. 214. De stadsoverheid ging niet akkoord met de dakconstructie met dakkapel en beval een trapgevel te bouwen. De rudimentaire lijn op de tekening geeft dat aan. In die periode trok de 'stad' bijna systematisch ten strijde tegen dakkapellen. Wellicht werden die toen als ouderwets ervaren. De bouwstijl bleef overigens beslist traditioneel. Samen met het huis Roose en de achterliggende bedrijfsterreinen nam deze woning de twee noordwestelijke traveeën van het actuele spinnerij - museumgebouw in.

(SAG, reeks 535 nr. 221 - 3)

Geveltekening uit 1765 ingediend door de weduwe Moerman, eveneens actief in de legatuurproductie, voor een nieuwe aanbouw bij het door haar bewoonde huis op een gedeelte van het perceel oud kad. nr. 219. In vergelijking met de amper zes jaar eerder opgestelde bouwaanvraag van Roose betekende dit bouwtype een verdere vereenvoudiging: de witstenen kruismonelen verdwenen hier uit de vensteropeningen. De dakconstructie laat zien hoe het gebouw verder doorliep. De vensterwerck stagen van de nieuwbouw waren op egale hoogte met die van het oudere huis. Dit laat toe min of meer een idee te krijgen van de toestand van het geheel. Aan de noordwestzijde grensde het huis Moerman aan een open ruimte. Deze werd in 1803 door de toenmalige eigenaar Tollenaere, die in 1800 het grote gebouw van Moerman voorzag van een tweede verdieping, overbouwd tot een drie bouwlagen tellende poorttoegang tot het terrein.

(SAG, reeks 535 nr. 221 - 11)

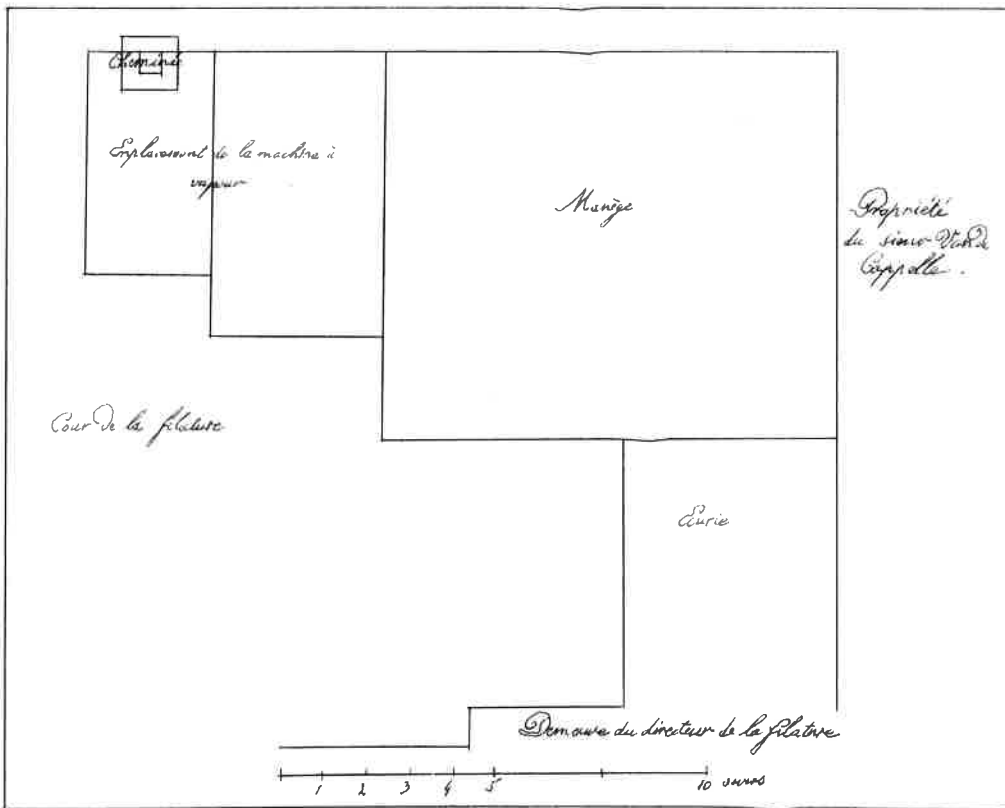

Fragment uit het eerste kadasterplan (omstreeks 1835) met het gedeelte van het terrein tussen de Oudevest en de verdwenen Minnemeersgracht dat nu deel uitmaakt van de MIAT site (oude kad. nrs. 197 tot 220). Met uitzondering van het in 1778-1788 tot steegbeluik omgevormde terrein waar de in deze bijdrage beschreven twijnderij van den Bossche zijn stek had, was de perceelsindeling er sinds de in dit TIC nummer beschreven periode nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Foto van de plek waar Michiel Spanoghe in 1673 een kalendermolen installeerde op het achtererf van de gewezen herberg Het Leeuwen. De hoge muur tegen de spinnerij achteraan geeft de plaats aan waar de Minnemeersgracht destijds de bedrijven begrenste. Dit terrein, waar de via een rosmolen aangedreven kalender en vermoedelijk ook de verfkuipen van de elkaar opvolgende families Spanoghe, de Leu en Heye opgesteld stonden, is nu zeer toepasselijk beplant met verplanten. Misschien is het er nu iets te aangenaam toeven, om 'echte' herinnering op te roepen aan hoe het er hier twee – drie eeuwen geleden werkelijk aan toe ging. Uit een inboedelbeschrijving van het bedrijf in 1745 kan afgeleid worden dat de plaetse (binnenkoer) volgepropt stond met peirssen (palen) ende droogstocken mette micken (houten staanders in X of V vorm) samen met, naar de prijzen te oordelen, aanzienlijke hoeveelheden brandhout en steenkool om de fornuizen van de verfkuipen te stoken. Het geplaveide deel op de voorgrond geeft de plaats aan van de stoominstallatie uit 1834 .
(zie pag. 20)

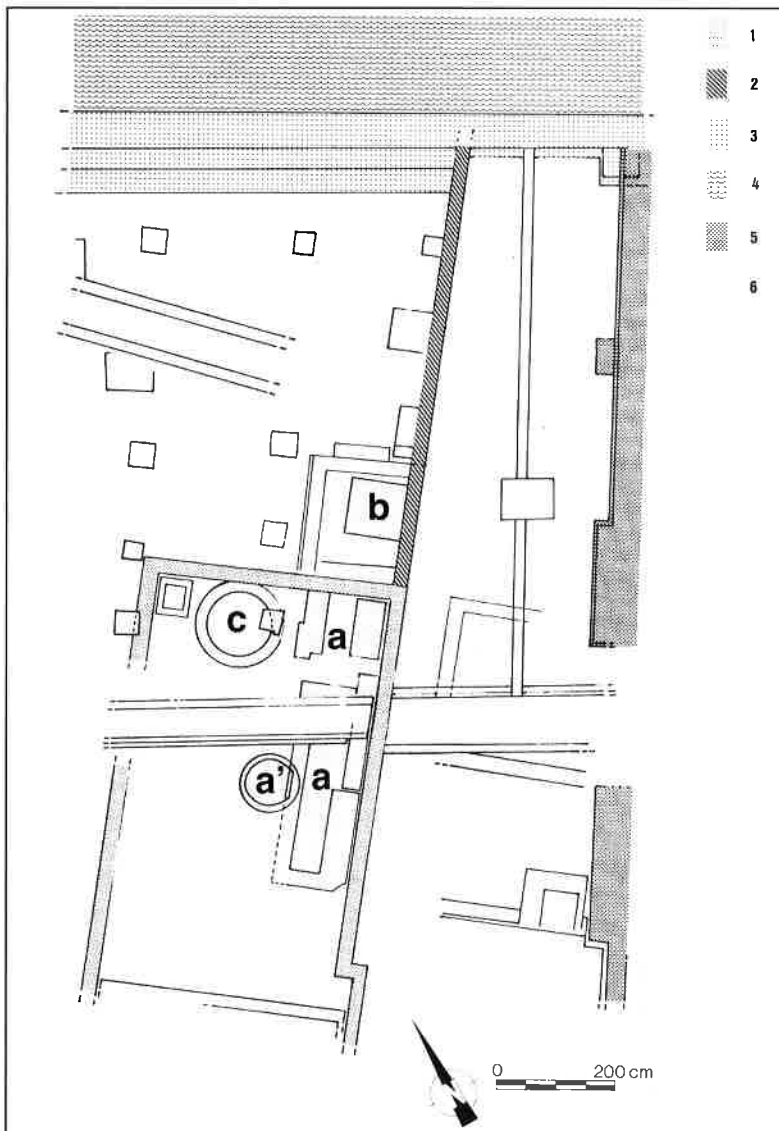

(foto gerdaYD, 2006)

Grondplan gevoegd bij de aanvraag (1823) van Pieter Van Huffel voor het plaatsen van een hogedrukstoommachiene. Voor alle zekerheid bleef de rosmolen (manège) die van oudsher de kalandier in beweging bracht, nog behouden. Deze is gemakkelijk lokaliseerbaar in de museumtuin net naast de geplaveide toegang achter het muurtje dat de ligging van de vroegere Minnemeersgracht aanduidt (cfr. TIC nr. 19-20, p. 50).

(SAG)

De werkelijke toestand bleek na archeologisch bodemonderzoek zich heel anders te presenteren dan op bovenstaande bouwaanvraag.

Grondplan met constructieresten:

1. oudste constructie
2. muur op perceelgrens
3. kaaimuur
4. Minnemeersgracht
5. muur op spaarbogen
6. funderingsresten van de stoominstallatie 1823:
  - a. langwerpige stoomketelfundering
  - a'. stookgat
  - b. fundering vierkante schouw
  - c. waterput

(DMSA, MIAT)

Tekening bij de bouwaanvraag van Joan Heye uit 1761 (oud kad nr. 197) voor het maken van een stenen brug over de Minnemeersgracht. Alle Oudevestbedrijven gaven met dergelijke poortjes en brugjes uit over de gracht. Die hadden de onder andere voor hun textielverversactiviteiten van doen. De brugjes zijn duidelijk herkenbaar op het zeer bekende panoramisch zicht op Gent uit 1534 en ze waren nog steeds aanwezig bij het opmaken van de eerste kadasterkaart omstreeks 1835 (zie detail van de kaart pag. 17). Heye zag het groter dan zijn bureu: zijn aanvraag betreft een koetspoort met bijhorende brug. De toegankelijkheid voor paard en kar tot zijn kalandermolen was daardoor voor zijn klanten verzekerd (zie ook de beschrijving van de onderneming van voorganger Adriaen Frans de Leu in deel I). Als mede-eigenaars zijn deze op de bouwaanvraag vermeld: Potters, (de Potter) N. Roelant, N. Elslant, De Wulf en Overmaele, Wittock, Toch, wed. Moerman, wed. Van Loo, Vandenbossche (garentwijnders).

(SAG, reeks 535 nr. 221)

